

COLUMN

TINNEKE BEECKMAN

EEN NETWERK IS GEEN GEMEENSCHAP

In *Ex-reporter* legt Chris de Stoop uit waarom hij stopt met journalistiek. Die is te snel, te fel, te hard geworden. Tom Naegels vond De Stoops diagnose ongefundeerd: dat journalistiek vroeger kwaliteitsvoller was, heeft De Stoop niet met harde cijfers aangetoond (*DS 30 september*). Aan De Stoops persoonlijke ervaring valt nochtans niet te twifelen. En dat sociale media enkele neveneffecten hebben die onderbelicht blijven, kan ook moeilijk ontkend worden: 'Ik vind' tweet de journalist en hij leert u en mij een lesje. Maar we leren vaak weinig. De verhalen van het stille, baanbrekende werk van De Stoop onthouden we wel. Ze hebben ons veranderd.

'Het medium is de boodschap', stelde mediafilosoof Marshall McLuhan. Hoe je

communiceert, bepaalt mee wat je zegt. Niet alleen de inhoud, maar ook de vorm is belangrijk. Toegepast op sociale media, wordt het nieuws dan inhoudelijk sneller, feller, minder genuanceerd. Maar het wordt ook meer ego-gericht: je communiceert vanuit jouw profiel, met jouw account, vanop jouw tijdlijn. Zo wordt je ego een deel van de communicatie. Het gaat er mij niet om dat elke mens vandaag egocentrischer zou zijn dan vroeger. Maar wel dat de technologie de egocentrische neigingen uitvergroot. Bij ik-gerichte media sluipt het ego overal in. Sommige journalisten gedijen perfect in deze nieuwe cultuur. Enkelen lijken te denken dat ze zélf het nieuws zijn, in plaats van nieuws te berichten. Gelukkig is dat uitzonderlijk. Maar voor anderen is

deze technologische evolutie een obstakel, omdat het niet bij hen past. Deze ik-gerichtheid blijft trouwens niet tot de journalistiek beperkt. De politiek, het bedrijfsleven, overal komen deze tendensen terug.

Deze evolutie speelt nog op een andere manier. Socioloog Zygmunt Bauman zei het treffend: sociale media zijn een val, omdat ze de indruk wekken een gemeenschap te vervangen. Maar sociale media geven slechts een netwerk. En jij behoort tot een gemeenschap, terwijl een netwerk jou toebehoort. Als je je netwerk zelf kiest, aldus Bauman, kies je zelf wie er bij hoort, of niet. Dan leer je niet omgaan met wat je niet bevat. Sociale media dienen dan vaak niet om je horizon te verbreden, maar om je eigen comfortzone te creëren.

Als journalist bracht De Stoop verhalen van onzichtbare mensen: ontheemde boeren, illegalen, slachtoffers van vrouwenhandel, jihadisten. Mensen die niemand selecteerde omdat ze bij hun netwerk op sociale media zouden passen. Maar mensen die wel tot de gemeenschap behoren. Ook hun verhalen moesten aan bod komen. Juist

Chris de Stoop bracht verhalen van onzichtbare mensen: boeren, illegalen, jihadisten

omdat de overgrote meerderheid van de lezers een andere levensstijl, andere bekommernissen had. Dankzij het vertrouwen, de empathie, het geduld van de journalist, dwingen zulke verhalen je om anders naar de wereld te kijken. Op sociale media verandert niemand echt van visie, van inzicht of van standpunt. Je reageert vanuit 'jouw' profiel, immuun voor de impact van de ander, ongeïnteresseerd in het effect op de ander. Deze obsessie met de zelfgerichte communicatie staat haaks op een nieuwsgierige relatie tot de wereld.

Daarbij werkt de onderzoeksjournalist lange tijd in het donker, anoniem, onzeker over de uitkomst. Hijzelf verdwijnt uit beeld. Chris de Stoop schreef *Dit is mijn hof* in een oude boerderij. Hij dacht, naar eigen

zeggen, geen moment dat het publiek op dat verhaal over de polders zat te wachten. Je moet je kunnen terugtrekken om een zaak ten gronde te belichten. Nu lijkt het alsof je niet bestaat wanneer je je leven niet in de schijnwerpers plaatst. Tijd om je grondig voor te bereiden, om zijwegen te bewandelen, om bij te schaven, heb je dan niet meer.

Is er dan geen goede journalistiek meer? Natuurlijk wel. Alleen verandert technologie niet alleen de inhoud, maar ook de vorm. Dat is een extra uitdaging om goede verhalen te blijven brengen.

Tinneke Beeckman is filosofe en schrijfster. Haar column verschijnt tweewekelijks op maandag.